

“Wariancja i zmiana w języku gockim” Streszczenie popularnonaukowe

Język gocki, jako najstarszy dobrze udokumentowany członek germańskiej gałęzi indoeuropejskiej rodziny językowej, może się cieszyć z bogatej, trwającej ponad 200 lat tradycji badań naukowych. W XXI wieku pojawiło się mnóstwo istotnych publikacji, włącznie z nowymi opisami gramatycznymi i podręcznikami oraz imponującymi osiągnięciami z gramatyki historyczno-porównawczej języków germańskich i indoeuropejskich. Mimo tych sukcesów pozostało wiele luk w naszej wiedzy o każdym poziomie gramatyki gockiej z perspektywy zarówno synchronicznej, jak i diachronicznej. Ponadto należy wspomnieć, że niespodziewanie mało badaczy kierowało uwagę na wariację w gockim korpusie językowym w porównaniu z innymi językami starogermańskimi jak np. j. staroangielskim, z czego wynika, że większość niespecjalistów dzisiaj uważa, że język gocki istniał wyłącznie w formie znormalizowanej.

Niniejszy projekt zamierza wypełnić tę lukę przez zbadanie wybranych cech języka gockiego, które wiążą się z wariacją synchroniczną i/lub diachroniczną. Można je podzielić na trzy kategorie: po pierwsze, cechy powstające z wariacji lub zmiany w okresie przedliterackim jak np. (nie)obecność alternantów wynikających z prawa Venera albo wyjątki od tzw. “przegłosu” krótkich samogłosek *i, u* do *ai* [ɛ], *au* [ɔ]; po drugie, zmienne fonologiczne i morfologiczne jak np. udźwięcznienie wygłosowych spółgłosek szczelinowych w środku zdania albo ścieśnienie długich samogłosek *ē, ō* do *ī, ū*; a po trzecie, zmienne składniowe jak np. przekład greckich konstrukcji absolutywnych jako *dativus absolutus* vs. zdanie składające się z przyimka *at* + celownika. Metody badania do wykorzystywania to standardowe narzędzia dyscypliny, m.in. metoda historyczno-porównawcza (ang. *Comparative Method*) oraz ustalenie względnej chronologii zmian głosowych. Ponadto w projekcie będzie wykorzystana analiza wielowymiarowa w celu identyfikowania wzorów dystrybucyjnych różnych wariantów oraz ich korelacji z czynnikami fonologicznymi, pragmatycznymi itd. Zebranie przykładów każdej zmiennej zostanie poważnie ułatwione dzięki już istniejącej konkordancji leksykalnej oraz przede wszystkim digitalizacji całego korpusu gockiego.

Znaczenie projektu rozciąga się daleko poza granice samego języka gockiego do całej dziedziny językoznawstwa germańskiego i indoeuropejskiego oraz do socjolingwistyki historycznej. Po pierwsze, będzie się przyczyniać do bardziej zniuansowanego, realistycznego zrozumienia własnego języka Wulfili i jego rówieśników jako systemu w toku zmiany, który jak każdy ludzki język w przeszłości i teraźniejszości pokazywał wariację wszelkiego rodzaju: fonologicznego, morfologicznego, składniowego oraz leksykalnego. Po drugie, będzie promować metody statystyczne, włącznie z analizą wielowymiarową, jako istotne narzędzia do badania wariacji w językach przednowożytnych, reintegrując w ten sposób studia nad językiem gockim oraz innymi wymarłymi językami do językoznawstwa zajmującego się wariantowością (angl. *variationist linguistics*). Na koniec, nowe spostrzeżenia do gramatyki Biblii gockiej wyjaśnią stosunek tego języka do fragmentarycznie udokumentowanych języków okresu Wielkiej Wędrówki jako j. ostrogocki, wandalski lub burgundzki, które według najnowszych badań nie tworzyły wschodniogermańskiej podgrupy w sensie filogenetycznej, ale mimo to zostawały przez wieki w bliskim kontakcie wokół późnostarożytnego Morza Śródziemnego.

Wyniki zostaną przedstawione na głównych specjalistycznych konferencjach międzynarodowych, a następnie opublikowane jako seria artykułów naukowych w wiodących czasopismach germanistyki i indoeuropejstyki oraz językoznawstwa historyczno-porównawczego i socjolingwistyki wariacyjnej, z których naturalnymi kandydatami są *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, *Folia Linguistica Historica* i *Language Variation and Change*. Po zakończeniu projektu monografia pełnej długości zostanie złożona do prestiżowego wydawnictwa naukowego, najprawdopodobniej do Oxford University Press lub nowo stworzonego konsorcjum De Gruyter Brill.